

MARE BALTICUM. Beiträge zur Geschichte des Ostseeraums im Mittelalter und Neuzeit. Festschrift zum 65. Geburtstag von Erich Hoffmann. Hrsg. Werner Paravicini unter Mitwirkung von Frank Lubowitz und Henning Unverhau. Kieler Historische Studien Band 36. Sigmaringen, Jan Thorbecke Verlag, 1992. XX + 504 s., ill., 15 kort, DM 98.

Alene ved sin beliggenhed er Kiels universitet som skabt til at være formidler mellem tysk og skandinavisk videnskab. Som født Flensborgenser og professor i slesvig-holstensk historie har prof. Hoffmann meget klart set denne opgave og har målbevidst arbejdet på at knytte kontakter til skandinaviske historikere, idet det for ham altid har været en selvfølge at behandle Slesvig-Holstens historie uden nationalistiske ensidigheder. At en række af bidragene til det foreliggende festskrift er forfattet af skandinaver, viser, at fødselarens bestræbelser er blevet påskønnet; om den afspændte atmosfære vidner det også, at *laudatio* med oversigt over prof. Hoffmanns hidtidige levnedsløb er forfattet af en dansk flensborgenser, professor ved Roskilde Universitetscenter Lorenz Rerup.

Naturligt nok behandler samtlige artikler emner fra slesvig-holstensk eller skandinavisk historie, og det er desværre ikke muligt at omtale hver enkelt. Anmelderen har med særligt udbytte læst Michael Müller-Willes afhandling om monumentale gravhøje fra Folkevandringstiden i Mellem- og Nordeuropa, Wolfgang Pranges om landskabet Oldenburgs agrarstruktur fra det 12. til det 20. århundrede, Werner Paravicinis om »Das Haus Namur im Ostseeraum«, der viser, hvor vigtigt det er for en historiker at beherske de historiske hjælpevidenskaber, Klaus Friedlands om Grevens Fejde, Thomas Steensens oversigt over Slesvig-Holstens pressehistorie under Weimarrepublikken samt Michael Salewskis gennemgang af opfattelserne af slaget i Eckernförde Bugt 5. april 1849.

Også for den egentlige danske historie indeholder bindet artikler af interesse: Foruden bidragene om Vikingetiden og det 11. århundrede Henning Unverhaus biografi af hertugerne Valdemar IV og Erik II af Slesvig, Konrad Fritzes posthume artikel om Erik af Pommern og Sundtolden, Jens E. Olesens gennemgang af det dobbelte nordiske kongevalg i 1448 og endelig Esben Albrechtsens forsøg på at vise, at hertugdømmet Slesvig siden slutningen af det 13. århundrede ikke var en del af kongeriget Danmark (men anmelderen føler sig ikke helt overbevist, så længe en sammenligning med de hallandske fyrstelen eller med det danske styre i Estland, der indtil salget i 1346 var en del af Danmark, ikke er inddraget i undersøgelsen).

Alt i alt er festskriftet til professor Hoffmann en samling af handlinger, der vil vise sig uundværlig for studiet af mange emner inden for såvel slesvig-holstensk som skandinavisk historie.

Thomas Riis

JØRGEN KJELDEN (ed.): I Guld og Himmelblaat. En bog om frimureriet i Danmark i fortid og nutid. Den danske Frimurerorden, Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck A/S, 1992. 182 s. kr. 275.-.

Bogen udkommer i anledning af, at man i 1993 kan fejre 250-året for Frimurerordenens tilsynekomst i Danmark. Sigtet er ifølge introduktionen *også* at imødegå

de »tåbelige fordomme og latterlige myter«, som siges at have dannet sig om frimurerens aktiviteter. Hvor slemt det nu end måtte være, så lykkes imødegåelsen kun til dels, og det har sine gode grunde. »Oplevelsens hemmelighed« er ikke tilgængelig for den udenforstående, og det gør i sidste instans en bog som denne ufyldstgørende og tildels uforståelig. Anderledes kan det ikke være.

Når så meget er sagt, må det indrømmes, at der er nyttig viden at hente i bogens forskellige bidrag. Man kan hæfte sig ved, at selv om frimurerne idag har en form for »enhedsorganisation«, så går denne ikke længere tilbage end til 1961. Der var – og er – forskellige systemer med hver deres historiske baggrund. Frimurerens symboler og festsalenes udseende er heller ikke det fjerneste hemmelige, hvad man også får et godt indtryk af i denne velillustrerede publikation. I et enkelt afsnit spræller en forfatter charmerende, men håbløst omkring en argumentation for umuligheden af kvinders adgang, mens den musikalske praksis i frimurerlogerne, som har fået et helt kapitel, er noget, man gerne ville høre meget mere om. Til sidst bringes en særdeles nyttig afsluttende opremsning af de personer, som dels har været frimurere, dels er optaget i den sidste udgave af Dansk Biografisk Leksikon – dér finder man kun sjældent et sådant tilhørsforhold oplyst. Fortegnelsen vil nok for de fleste rumme overraskelser. Men spørgsmålet om, hvordan man egentlig skal vurdere frimureriets rolle og betydning i det danske samfund, besvares ikke i denne bog. Der er kun tale om en nødtørfigt introduktion.

Anders Monrad Møller

Indsigt. Håndskriftafdelingens arkivregistraturer. Nr 1: Historikeren Erik Arups Arkiv. Registratur ved Thyge Svenstrup, med indledning af Inga Floto. Det kongelige Bibliotek, København 1992.

Det kgl. Biblioteks Håndskriftafdeling har påbegyndt udgivelsen af en lille serie arkivregistraturer af sine righoldige samlinger. De tre første gælder Erik Arups arkiv, B. S. Ingemanns arkiv og en samling Americana. Udover registraturoplysninger rummer to af disse udgivelser også små indledninger.

Størst historiografisk interesse knytter sig naturligvis til Inga Flotos indledning til Arup-registraturen. Hun kan her tage udgangspunkt i den ganske omfattende Arup-litteratur, især fra 1970'erne, der jo ikke kunne bygge på hans eget arkiv, som først nu er tilgængeligt.

Inga Floto benytter lejligheden til at give et koncentreret rids af Arups karriere og placering i det lille og splittede danske historikermiljø, og hun giver desuden en indtrængende karakteristik af hans personlighed og indsats. Her understreges paradokset, den smukke karriere med megen og tidlig anerkendelse over for den personlige frustration og forurettelse over enhver mangel på accept. Der lægges ikke skjul på Arups stridbarhed – faktisk var det vel ikke mindst hans skyld, at historikermiljøet blev uforsonligt, og at man konstruerede temmelig golde metodiske uenigheder over meget personlige uvenskaber – men først og fremmest gennemgås dog hans betydelige og nyskabende resultater, ikke mindst Danmarkshistorien, men også disputatsen og nogle af artiklerne. Selv om Inga Floto følger Arup kritisk, når han løber efter sine ideer og bort fra sit eget strenge videnskabelige program, så skriver hun dog især indfølelse og begejstret, også